

**Riksdagens svar på regeringens proposition med förslag  
till ny förmynderskapslagstiftning**

Till riksdagen har överlämnats regeringens proposition nr 146/1998 rd med förslag till ny förmynderskapslagstiftning. Riksdagen,

som i ärendet mottagit lagutskottets betänkande nr 20/1998 rd, har antagit följande lagar:

## **L a g**

### **om förmyndarverksamhet**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

#### **1 kap.**

##### **Allmänna bestämmelser**

###### **1 §**

Syftet med förmyndarverksamheten är att bevaka de personers intressen och rätt som på grund av omyndighet, sjukdom eller frånvaro eller av någon annan orsak inte själva kan sköta sina ekonomiska angelägenheter.

Om någons intressen skall bevakas i andra än ekonomiska angelägenheter skall förmyndarverksamheten handha detta till den del som anges nedan.

###### **2 §**

*Omyndig* är den som inte har fyllt 18 år (*minderårig*) och den som har fyllt 18 år (*myndighetsåldern*) men förklarats omyndig.

###### **3 §**

En omyndigs ekonomiska och andra angelägenheter som avses i denna lag sköts av en intressebevakare.

För en myndig som behöver stöd i skötseln av sina angelägenheter kan förordnas en intressebevakare enligt vad som bestäms i denna lag. Om förordnande av intressebevakare inte är en tillräcklig åtgärd för att trygga en myndig persons intressen, kan den myndiges handlingsbehörighet begränsas så som anges nedan.

#### **2 kap.**

##### **Intressebevakare**

###### *Intressebevakarens person*

###### **4 §**

Intressebevakare för en minderårig är vårdnadshavarna, om inte något annat bestäms nedan. Domstolen kan dock i enlighet med detta kapitel skilja vårdnadshavaren från uppdraget att vara intressebevakare och vid behov förordna en annan person till intressebevakare för den minderårige.

Intressebevakare för en myndig är den som av domstolen eller förmyndarmyndigheten har förordnats till uppdraget.

Domstolen eller förmyndarmyndigheten kan förordna flera intressebevakare och vid behov bestämma hur uppgifterna skall fördelas mellan dem.

###### **5 §**

Till intressebevakare kan förordnas en person som är lämplig för uppdraget och ger sitt samtycke. Vid prövning av lämpligheten skall bland annat beaktas den föreslagna intressebevakarens skicklighet och erfarenhet samt uppdragets art och omfattning.

###### **6 §**

En omyndig kan inte vara intressebevakare.

Om vårdnadshavaren för ett barn är minderårig när barnet föds, blir vårdnadshavaren barnets intressebevakare när vårdnadshavaren fyller 18 år.

### *Förutsättningarna för förordnande av intressebevakare*

#### 7 §

Om en minderårig eller den vars handlingsbehörighet har begränsats saknar intressebevakare på grund av att intressebevakaren avlidit eller av någon annan orsak, skall domstolen förordna en intressebevakare för honom eller henne.

Förmyndarmyndigheten skall vid behov hos tingsrätten göra en ansökan om förordnande av intressebevakare.

#### 8 §

Om en myndig på grund av sjukdom, störningar i de psykiska funktionerna, försvagat hälsotillstånd eller av någon annan motsvarande orsak saknar förmåga att bevaka sina intressen eller sköta sådana personliga eller ekonomiska angelägenheter som kräver åtgärder, kan domstolen förordna en intressebevakare för honom eller henne. Förmyndarmyndigheten skall vid behov hos tingsrätten göra en ansökan om förordnande av intressebevakare.

En intressebevakare kan förordnas om den som behöver intressebevakning inte motsätter sig detta. Om personen i fråga motsätter sig att en intressebevakare förordnas, kan en intressebevakare likväl förordnas, om vederbörande med beaktande av sin situation och sitt behov av intressebevakning inte har tillräcklig orsak att motsätta sig åtgärden.

Ett intressebevakaruppdrag kan begränsas till att gälla en viss rättshandling, ett visst ärende eller viss egendom.

#### 9 §

För en minderårig som har fyllt 17 år kan en intressebevakare förordnas enligt vad som anges i 8 §. Uppdraget som intressebevakare börjar i sådana fall när den minderårige fyller 18 år.

#### 10 §

Domstolen skall förordna en intressebevakare om

1) en avliden har efterlämnat ett arv och man inte vet om det finns arvingar eller tes-

tamentstagare eller var dessa vistas eller om arvingen eller testamentstagaren av någon annan orsak inte kan bevaka sin rätt,

2) det i andra fall är nödvändigt att bevaka en frånvarandes rätt eller förvalta dennes egendom,

3) det beror på en framtida händelse vem egendom skall tillfalla eller om någon får egendomen i sin besittning med äganderätt först vid en senare tidpunkt och det behövs en företrädare för att bevaka den blivande ägarens rätt eller förvalta egendomen för dennes räkning, eller om

4) det i ett gåvobrev eller testamente har bestämts att egendom som tillfaller mottagaren skall förvaltas av någon annan än mottagarens intressebevakare och ett förordnande av en intressebevakare att förvalta den mottagna egendomen är förenligt med mottagarens intresse.

#### 11 §

Om en intressebevakare på grund av sjukdom eller av en orsak som nämns i 32 § 2 eller 3 mom. eller av någon annan orsak är tillfälligt förhindrad att sköta sitt uppdrag, kan domstolen förordna en ställföreträdare för denne.

På ställföreträdaren tillämpas vad som i denna lag bestäms om intressebevakare.

#### 12 §

Förutom domstolen kan också förmyndarmyndigheten förordna en intressebevakare

1) för den vars handlingsbehörighet har begränsats och som saknar intressebevakare på grund av att intressebevakaren avlidit eller av någon annan orsak, samt

2) för den som enligt 8 eller 9 § är i behov av intressebevakning.

I de fall som avses i 1 mom. förutsätter ett förordnande av intressebevakare att den vars intresse skall bevakas förmår förstå sakens betydelse och begär att en viss person skall förordnas till intressebevakare.

Förmyndarmyndigheten kan dessutom på intressebevakarens begäran förordna en ställföreträdare för denne i de fall som avses i 11 §.

#### 13 §

Ansökan om förordnande av intressebevakare med stöd av 12 § skall göras hos den förmyndarmyndighet som enligt 46 eller 47 § övervakar intressebevakarens verksamhet. Om förmyndarmyndigheten anser att an-

sökan inte kan bifallas, skall den på sökandens begäran överföra ärendet till tingsrätten, om ansökan inte är uppenbart ogrundad.

Ändring i förmyndarmyndighetens beslut med anledning av en i 1 mom. avsedd ansökan får inte sökas genom besvär. Om ansökan har bifallits, får ändring i beslutet dock sökas genom besvär på den grunden att sökanden vid framförandet av begäran inte har förmått förstå sakens betydelse.

### *Huvudmannens ställning*

#### 14 §

Om inte något annat bestäms i lag utgör ett förordnande av en intressebevakare inget hinder för huvudmannen att själv förfoga över sin egendom eller företa rättshandlingar.

### *Intressebevakaruppdragets upphörande*

#### 15 §

Ett intressebevakarförordnande gäller tills vidare eller den tid som anges när förordnandet ges. Om en intressebevakare har förordnats för en viss uppgift, är förordnandet i kraft tills uppgiften har fullgjorts.

Intressebevakarens uppdrag eller uppdragets giltighetstid kan vid behov ändras.

#### 16 §

Domstolen skall skilja intressebevakaren från uppdraget om det visar sig att intressebevakaren är oförmögen eller olämplig att sköta det eller om det finns något annat särskilt skäl därtill.

Intressebevakaren skall likaså skiljas från uppdraget på egen begäran. En förälder som är vårdnadshavare för sitt minderåriga barn kan endast av särskilda skäl på egen begäran befrias från uppgiften att vara sitt barns intressebevakare.

#### 17 §

Intressebevakarens uppdrag upphör när

- 1) intressebevakarförordnandet upphör att gälla i enlighet med 15 §,
- 2) huvudmannen avlider,
- 3) intressebevakaren skiljs från uppdraget eller omyndigförklaras, eller
- 4) huvudmannen fyller 18 år, om intressebevakaruppdraget grundar sig på huvud-

mannens minderårighet.

När intressebevakaren har en ställföreträdare, upphör dennes uppdrag när intressebevakaren och ställföreträdaren efter det hindret upphört tillsammans gör en anmälan till den förmyndarmyndighet som avses i 46 eller 47 §. Om intressebevakaren och ställföreträdaren har skilda åsikter i fråga om huruvida ställföreträdarens uppdrag har upphört, skall tingsrätten på ansökan av någondera avgöra ärendet.

Domstolen skall på ansökan besluta att intressebevakarens uppdrag skall upphöra, när huvudmannen inte längre har ett behov av intressebevakning.

Om en intressebevakare har förordnats med stöd av 8 eller 9 §, skall förmyndarmyndigheten under det fjärde kalenderåret efter förordnandet på eget initiativ reda ut om det finns skäl till fortsatt intressebevakning och vid behov göra en ansökan hos tingsrätten om att uppdraget som intressebevakare skall upphöra. Utredningen skall göras på nytt vart fjärde kalenderår.

### 3 kap.

## **Begränsning av handlingsbehörigheten**

#### 18 §

Om oförmåga hos en myndig att sköta sina ekonomiska angelägenheter leder till att hans eller hennes förmögenhetsställning, försörjning eller andra viktiga intressen äventyras och om ett förordnande av en intressebevakare inte ensamt räcker till för att trygga den myndiges intressen, kan domstolen begränsa den myndiges handlingsbehörighet genom att

1) besluta att den myndige får företa vissa rättshandlingar eller förfoga över viss egendom endast tillsammans med intressebevakaren,

2) besluta att den myndige inte är behörig att företa vissa rättshandlingar eller inte har rätt att förfoga över viss egendom, eller genom att

3) omyndigförklara den myndige.

Ingen får omyndigförklaras om de övriga åtgärder som nämns i 1 mom. är tillräckliga för att trygga den myndiges intressen.

Handlingsbehörigheten får inte heller i övrigt begränsas mer än vad som är nödvändigt för att skydda vederbörandes intressen. Begränsningen får inte utsträckas till rätts-

handlingar som en omyndig enligt lag är behörig att företa. Domstolen kan emellertid av vägande skäl begränsa vederbörandes rätt att förfoga över vad denna efter begränsningsbeslutet förvärvat genom eget arbete.

#### 19 §

En minderårigs handlingsbehörighet kan begränsas så som anges i 18 § efter att den minderårige fyllt 17 år. I sådana fall börjar begränsningen när den minderårige fyller 18 år.

#### 20 §

När domstolen beslutar om begränsning av handlingsbehörigheten, skall den samtidigt vid behov förordna en intressebevakare för huvudmannen.

#### 21 §

Om någon har företagit en rättshandling, som han eller hon inte har varit behörig att företa på grund av en begränsning av handlingsbehörigheten, gäller om rättshandlingens bindande verkan, återbetalning av prestationer och ersättning av prestationers värde eller av skada vad som bestäms i 26—28 §.

#### 22 §

Ett beslut genom vilket någons handlingsbehörighet har begränsats gäller tills vidare eller den tid som anges i beslutet.

Begränsningen eller dess giltighetstid kan ändras på grund av förändrade förhållanden eller av någon annan orsak. Begränsningen skall upphävas när den inte längre är nödvändig.

Vad som anges i 17 § 4 mom. tillämpas även om någons handlingsbehörighet har begränsats.

### 4 kap.

#### Den omyndiges ställning

#### 23 §

En omyndig har inte rätt att själv förfoga över sin egendom, ingå avtal eller företa andra rättshandlingar, om inte något annat bestäms i lag.

Om inte något annat bestäms i lag får den som har förklarats omyndig och kan förstå sakens betydelse själv besluta om ärenden som gäller hans eller hennes person.

#### 24 §

En omyndig får företa rättshandlingar som med beaktande av omständigheterna är sedvanliga och av mindre betydelse.

En gåva eller gåvoutfästelse som gäller lös egendom och som utan intressebevakarens medverkan har givits en omyndig är bindande för givaren, om den omyndige har förstått sakens betydelse.

#### 25 §

En omyndig har rätt att förfoga över vad som han eller hon under omyndigheten har förvärvat genom eget arbete samt över egendom som intressebevakaren i enlighet med 38 § har ställt till den omyndiges förfogande. Den omyndige har rätt att bestämma även över avkastningen av den ovan nämnda egendomen samt det som har kommit i stället för egendomen.

Om den omyndige utövar sin rätt på ett sätt som klart står i strid med hans eller hennes intressen eller om en sådan risk uppenbart föreligger, kan intressebevakaren överta förvaltningen av egendom som avses i 1 mom. till den del det är nödvändigt för att skydda den omyndiges intressen. Om åtgärden gäller den omyndiges arbetsinkomst skall förmyndarmyndighetens samtycke inhämtas.

#### 26 §

En rättshandling som en omyndig inte har haft rätt att företa blir inte bindande för den omyndige om inte intressebevakaren har gett sitt samtycke till den.

En rättshandling som en omyndig har företagit blir bindande för den omyndige om intressebevakaren eller den omyndige själv godkänner den efter att ha blivit myndig.

En omyndigs rätt att upprätta testamente regleras i ärvdabalken.

#### 27 §

Om en omyndig har företagit en rättshandling utan nödvändigt samtycke av intressebevakaren, har avtalsparten rätt att dra sig ur avtalet så länge det inte har godkänts eller fullgjorts på behörigt sätt.

Om den med vilken rättshandlingen företogs visste att den andra parten var omyndig, har den förstnämnde likväl inte rätt att dra sig ur avtalet under den tid inom vilken samtycke enligt avtal skall inhämtas eller som rimligen åtgär till inhämtandet. Parten kan emellertid dra sig ur en rättshandling så

som anges i 1 mom. om parten hade anledning att anta att den omyndige trots omyndigheten hade rätt att företa rättshandlingen.

Den omyndige eller intressebevakaren skall underrättas om att en part drar sig ur en rättshandling.

### 28 §

Om en rättshandling som en omyndig har företagit utan nödvändigt samtycke inte blir bindande, skall vardera parten återställa vad som mottagits på grund av rättshandlingen eller, om detta inte är möjligt, ersätta dess värde. Den omyndige är dock inte skyldig att ge mera i ersättning än vad som har använts för den omyndiges skäliga underhåll eller vad som i övrigt har gagnat den omyndige.

Om vardera parten i en rättshandling är omyndig och om en part inte kan återställa vad som mottagits på grund av rättshandlingen, skall parten som ersättning betala ett belopp som för båda parterna kan betraktas som skäligt. När ersättningsbeloppet uppskattas skall vardera partens ställning då rättshandlingen företogs, förhållandena därefter samt övriga omständigheter beaktas.

Om en omyndig har fått till stånd en rättshandling genom en uppsåtlig, straffbar gärning, skall därigenom uppkommen skada, oberoende av gärningsmannens tillräknelighet samt utan hinder av 1 och 2 mom., ersättas med tillämpning av skadeståndslagen (412/1974).

## 5 kap.

### **Intressebevakarens ställning och uppgifter**

#### *Företrädande av huvudmannen*

### 29 §

En intressebevakare är behörig att företräda sin huvudman vid rättshandlingar som gäller huvudmannens egendom och ekonomiska angelägenheter, om domstolen inte har beslutat något annat när uppdraget gavs eller om något annat inte föreskrivs.

Om domstolen så förordnar, har intressebevakaren rätt att företräda huvudmannen också i ärenden som gäller huvudmannens person, om huvudmannen inte kan förstå sakens betydelse. Intressebevakaren har dock inte rätt att med stöd av ett sådant förord-

nande företräda huvudmannen i ett ärende varom annat bestämts.

Intressebevakaren är inte behörig att på huvudmannens vägnar samtycka till äktenskap eller adoption, erkänna faderskap, godkänna ett erkännande av faderskap, uppräta eller återkalla ett testamente eller företräda huvudmannen i andra sådana ärenden som på ett jämförbart sätt är personliga.

Om intressebevakarens rätt att föra huvudmannens talan vid domstolar och myndigheter bestäms särskilt.

### 30 §

Om en huvudman har flera intressebevakare skall dessa tillsammans sköta intressebevakaruppdraget, såvida domstolen inte har beslutat fördela uppgifterna mellan dem.

Om någon av intressebevakarna på grund av resa, sjukdom eller av någon annan orsak inte kan delta i beslutsfattandet och dröjsmål med beslutet skulle medföra olägenhet, är denna intressebevakares samtycke inte nödvändigt i ärendet. I ärenden som är av avsevärd betydelse för huvudmannen kan intressebevakarna dock endast besluta gemensamt, om inte huvudmannens fördel uppenbart kräver annat.

Om intressebevakarna inte är eniga i ett ärende i vilket de skall besluta gemensamt och dröjsmål med beslutet skulle medföra olägenhet, kan en intressebevakare begära ett beslut av förmyndarmyndigheten om vems åsikt som skall följas. Ett sådant beslut skall sökas hos den förmyndarmyndighet som enligt 46 eller 47 § övervakar intressebevakarens verksamhet.

### 31 §

En fordran som ingår i den egendom som förvaltas av en intressebevakare kan betalas endast till intressebevakaren eller till huvudmannens konto som intressebevakaren anvisar. Också en till huvudmannen gjord betalning är likväl giltig om gäldenären inte visste och med beaktande av omständigheterna inte borde ha vetat att betalningen borde ha gjorts till intressebevakaren.

Om huvudmannen har ett konto i ett kreditinstitut, skall intressebevakaren meddela institutet vem eller vilka som får lyfta medel som finns på kontot.

### 32 §

En intressebevakare får inte skänka bort egendom som tillhör huvudmannen.

En intressebevakare får inte företräda huvudmannen när motparten är intressebevakaren själv, intressebevakarens make eller någon annan intressebevakaren närstående person eller någon som intressebevakaren företräder. Om syskon har en gemensam intressebevakare är denne dock behörig att företräda syskonen vid arvskifte, om inte syskonens intressen är motstridiga på grund av yrkanden som har framställts vid skiftet eller andra omständigheter som har samband med skiftet.

Vad som bestäms i 2 mom. skall också iakttas då intressebevakarens och huvudmannens intressen av någon annan orsak kan bli motstridiga.

### 33 §

En intressebevakare som i enlighet med 10 § har förordnats för en frånvarande person får inte förrän tre år har förflutit sedan man senast hade vetskap om den frånvarande sälja dennes egendom, om inte försäljningen är nödvändig för betalning av en skuld, för boutredning, för förhindrande av att egendom förstörs eller av någon annan motsvarande orsak. En intressebevakare som i enlighet med 10 § har förordnats att bevaka en blivande ägares rätt får inte sälja egendom som har ställts under intressebevakarens uppsikt, om inte försäljningen är påkallad av någon orsak som nämns ovan.

En intressebevakare som avses i 1 mom. får företräda en arvinge eller testamentstagare i ärenden som gäller delgivning eller klander av testamente, men intressebevakaren är inte behörig att på arvingens eller testamentstagarens vägnar förhindra att dennas rättigheter preskriberas.

Rättshandlingar som en intressebevakare som förordnats att bevaka en frånvarande persons eller blivande ägares rätt företar med stöd av sitt förordnande är giltiga, även om egendomen tillfaller någon annan än den som intressebevakaren förordnats att företräda.

### 34 §

Om inte något annat bestäms i lag, har intressebevakaren inte rätt att på huvudmannens vägnar utan förmyndarmyndighetens tillstånd

1) överlåta eller mot vederlag förvärva fast egendom eller sådan arrende- eller annan nyttjanderätt jämte byggnader som utan markägarens hörande kan överlåtas till tredje

man,

2) pantsätta huvudmannens egendom eller på annat sätt grunda panträtt i egendomen,

3) överlåta nyttjanderätten till fast eller annan i 1 punkten avsedd egendom för en längre tid än fem år eller för en längre tid än ett år från det att huvudmannen blivit myndig,

4) uppta annat lån än studielån med statsborgen, ingå växelförbindelser eller ta ansvar för annans skuld,

5) börja idka näring för huvudmannens räkning,

6) ingå avtal om bildande av eller delaktighet i ett öppet bolag eller kommanditbolag,

7) avstå från arv eller överlåta huvudmannens arvsandel,

8) ingå avtal om samförvaltning av dödsbo,

9) ingå avtal om avvittring eller arvskifte som förrättas utan sådan skiftesman som avses i 23 kap. ärvdabalken,

10) överlåta eller mot vederlag förvärva aktier eller andelar som berättigar till besittning av en lägenhet eller sådan bostadsrätt som avses i lagen om bostadsrättsbostäder (650/1990),

11) genom ett tidsbundet avtal överlåta nyttjanderätten till en lägenhet vars besittning grundar sig på sådan rätt som avses i 10 punkten, för en längre tid än fem år eller för en längre tid än ett år från det att huvudmannen blivit myndig,

12) sälja eller låta avverka skog till försäljning, till försäljning ta eller överlåta rätt att ta sten, grus, sand, lera, torv eller mull på huvudmannens mark, om detta inte sker i enlighet med en av förmyndarmyndigheten godkänd plan för förvaltningen av egendomen, eller

13) mot vederlag förvärva i 2 § lagen om värdepappersföretag (579/1996) avsedda investeringsobjekt eller andelar i sammanslutningar, med följande undantag:

a) masskuldebrev som staten, en kommun eller en samkommun har emitterat,

b) värdepapper med vilka bedrivs offentlig handel enligt 1 kap. 3 § värdepappersmarknadslagen (495/1989),

c) andelar i en placeringsfond vars kapital till minst tre fjärdedelar har placerats i sådana masskuldebrev eller värdepapper som nämns i underpunkterna a och b,

d) sådana investeringsobjekt som kan jämföras med investeringsobjekt som avses i

underpunkterna a—c och som bestäms genom förordning, samt

e) sådana aktier och andelar som i huvudsak medför rätt att erhålla nyttigheter eller tjänster som vanligen används i hushåll, om andelen inte förenad med personligt ansvar för sammanslutningens skulder.

Tillstånd skall sökas hos den förmyndarmyndighet som enligt 46 eller 47 § övervakar intressebevakarens verksamhet. Om tillstånd söks för en rättshandling som företas på en minderårig persons vägnar skall förmyndarmyndigheten bereda en minderårig som fyllt 15 år tillfälle att bli hörd, om inte den minderåriges ståndpunkt tillförlitligt framgår av ansökningshandlingarna. På hörande av en part tillämpas i övrigt lagen om förvaltningsförfarande (598/1982).

Om intressebevakaren har fått tillstånd för verksamhet eller uppdrag som avses i 1 mom. 5 eller 6 punkten, ger detta intressebevakaren rätt att utan hinder av 1 mom. företa de rättshandlingar som rörelsens eller näringsverksamhetens art kräver.

### 35 §

Förmyndarmyndigheten kan bevilja tillstånd enligt 34 §, om den rättshandling eller åtgärd som tillståndsansökan avser är förenlig med huvudmannens intressen. Härvid skall beaktas vad som i 37—41 § bestäms om förvaltningen av egendomen.

### 36 §

En rättshandling som intressebevakaren inte var behörig att företa binder inte huvudmannen.

En rättshandling som intressebevakaren har företagit utan behövtillstånd binder inte huvudmannen, om inte den förmyndarmyndighet hos vilken tillstånd borde ha sökts i efterhand på ansökan av intressebevakaren godkänner rättshandlingen. Om avtalspartens rätt att dra sig ur avtalet gäller härvid i tillämpliga delar 27 § 2 mom.

Om en rättshandling som intressebevakaren har företagit inte är bindande enligt 1 mom., gäller beträffande intressebevakarens skyldighet att ersätta den skada som åsamkats avtalsparten i tillämpliga delar 25 § lagen om rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (228/1929).

## Egendomsförvaltning

### 37 §

Intressebevakaren skall förvalta huvudmannens egendom så att egendomen och avkastningen därav kan användas till nytta för huvudmannen och för att tillgodose huvudmannens personliga behov. I sitt uppdrag skall intressebevakaren samvetsgrant bevaka huvudmannens rättigheter och främja huvudmannens bästa.

Intressebevakaren skall överta besittningen av den egendom som intressebevakaren skall förvalta till den del det är nödvändigt för att skydda huvudmannens intressen. Intressebevakaren har härvid vid behov rätt till handräckning i enlighet med 40 § polislagen (493/1995). Egendom som huvudmannen fritt får förfoga över får intressebevakaren dock inte ta i sin besittning mot huvudmannens vilja.

### 38 §

Hos huvudmannen skall kvarlämnas den egendom som han eller hon behöver för sitt personliga bruk. Till huvudmannens förfogande skall kvarlämnas så mycket dispositionsmedel som med beaktande av huvudmannens behov och övriga omständigheter bör anses skäligt. Intressebevakaren kan till huvudmannens förfogande kvarlämna även annan denne tillhörig egendom, om detta är förenligt med huvudmannens intresse.

Om huvudmannen vill ge en gåva som med hänsyn till omständigheterna är sedvanlig och av ringa ekonomisk betydelse, skall intressebevakaren se till att givarens avsikt kan uppfyllas.

### 39 §

Intressebevakaren skall bevaka den egendom som huvudmannen under den tid intressebevakningen fortgår eller därefter behöver för sitt boende eller för idkande av näring eller som i övrigt har särskilt värde för huvudmannen.

Övrig egendom, som inte används för huvudmannens underhåll eller andra behov, skall placeras på ett tillräckligt värdebeständigt sätt och så att den ger skälig avkastning.

Intressebevakaren skall på begäran upplysa huvudmannen om dennes ekonomiska ställning samt om de åtgärder som intressebevakaren har vidtagit vid förvaltningen av egendomen.

## 40 §

Förmyndarmyndigheten kan bestämma att intressebevakaren skall göra upp en riktig-  
vande plan för förvaltning och användning  
av egendomen och förete planen hos för-  
myndarmyndigheten för godkännande, om  
det skall anses nödvändigt med beaktande av  
egendomens art och mängd samt övriga om-  
ständigheter. Planen skall göras upp med be-  
aktande av vad som i 37—39 § bestäms om  
egendomsförvaltning.

Planen för egendomsförvaltningen kan vid  
behov ändras eller kompletteras.

## 41 §

Har någon överlåtit egendom genom gåva  
eller testamente med föreskrifter om hur  
egendomen skall förvaltas, skall föreskrifter-  
na följas utan hinder av vad som bestäms i  
detta kapitel.

Domstolen kan dock på ansökan av intres-  
sebevakaren besluta att egendomen skall  
förvaltas i enlighet med denna lag, om det  
är uppenbart att givarens avsikt på grund av  
ändrade förhållanden eller av någon annan  
orsak inte kan uppfyllas genom föreskrifter-  
na om förvaltningen av egendomen.

*Omvårdnaden om huvudmannen*

## 42 §

En intressebevakare som har förordnats för  
en person som har uppnått myndighetsåldern  
skall se till att huvudmannen får sådan vård,  
omvårdnad och rehabilitering som med tan-  
ke på huvudmannens behov och förhållan-  
den samt med beaktande av huvudmannens  
önskemål skall anses lämplig.

*Hörande av huvudmannen*

## 43 §

Innan intressebevakaren fattar beslut i ett  
ärende som hör till uppdraget skall intres-  
sebevakaren ta reda på huvudmannens åsikt,  
om saken kan anses vara viktig för huvud-  
mannen och hörandet kan ske utan betydan-  
de svårigheter.

Det är dock inte nödvändigt att höra hu-  
vudmannen om denne inte kan förstå sakens  
betydelse.

Om huvudmannen är minderårig skall  
även vårdnadshavaren tillfrågas så som be-  
stäms i 1 mom.

*Intressebevakarens arvode och  
kostnadsersättning*

## 44 §

En minderårigs förälder och en vårdnads-  
havare som är den minderåriges intressebe-  
vakare har rätt att av den minderåriges me-  
del få ersättning för nödvändiga kostnader.

Intressebevakaren för en person som upp-  
nått myndighetsåldern och en annan för en  
minderårig förordnad intressebevakare än en  
sådan som avses i 1 mom. har rätt att av  
huvudmannens medel få ersättning för nöd-  
vändiga kostnader samt ett arvode som är  
skäligt i förhållande till uppdragets art och  
omfattning samt huvudmannens tillgångar.

Justitieministeriet kan ge närmare anvis-  
ningar om arvodesgrunderna.

*Skadeståndsskyldighet*

## 45 §

En intressebevakare som i sitt uppdrag  
upsåtligen eller av oaktsamhet har åsamkat  
huvudmannen skada är skyldig att ersätta  
skadan.

På jämkning av skadestånd och fördelning  
av skadeståndsansvaret mellan två eller flera  
skadeståndsskyldiga tillämpas 2 och 6 kap.  
skadeståndslagen. Om en sådan allmän in-  
tressebevakare som avses i lagen om ord-  
nande av intressebevakningstjänster i för-  
myndarverksamheten ( / ) har åsamkat ska-  
da skall på skadeståndsansvaret dessutom  
tillämpas 3 och 4 kap. skadeståndslagen.

Huvudmannen är inte skyldig att ersätta  
skada som intressebevakaren har orsakat när  
han har handlat för huvudmannens räkning.

## 6 kap.

**Övervakning av intressebevakarens  
verksamhet***Tillsynsmyndighet*

## 46 §

Förmyndarmyndigheten skall övervaka  
intressebevakarens verksamhet. Övervaka-  
ningen hör till den förmyndarmyndighet  
inom vars verksamhetsområde den som har  
en intressebevakare har sin hemkommun  
enligt lagen om hemkommun (201/1994).

Om den som har en intressebevakare inte har hemkommun i Finland, hör övervakningen till den förmyndarmyndighet inom vars verksamhetsområde den som har intressebevakare huvudsakligen vistas.

Om intressebevakningen gäller en fråvande persons eller blivande ägares rätt i ett dödsbo hör övervakningen till den förmyndarmyndighet som enligt 1 mom. hade varit behörig att övervaka en för arvlåtaren förordnad intressebevakares verksamhet. Om någons intressen annars skall bevakas med stöd av 10 §, är den förmyndarmyndighet behörig inom vars verksamhetsområde behovet av intressebevakning framkommer.

Om det inte finns någon sådan förmyndarmyndighet som övervakningen hör till enligt 1 eller 2 mom., skall Helsingfors magistrat övervaka intressebevakarens verksamhet.

#### 47 §

Om intressebevakaruppdraget har införts i registret över förmynderskapsärenden, skall övervakningen utan hinder av 46 § skötas av den förmyndarmyndighet som enligt 46 § var skyldig att övervaka intressebevakarens verksamhet då uppdraget infördes i registret.

Den förmyndarmyndighet som enligt 1 mom. skall sköta övervakningen kan överföra den till en annan förmyndarmyndighet, om den vars intressen skall bevakas har hemkommun inom den sistnämnda myndighetens verksamhetsområde eller om överföringen av någon annan orsak är nödvändig för övervakningen. Före överföringen skall intressebevakaren och den övertagande förmyndarmyndigheten höras.

Ändring i beslut varmed övervakningen överförs får inte sökas genom besvär.

### *Egendomsförteckning*

#### 48 §

Intressebevakaren skall inom tre månader från uppdragets början till förmyndarmyndigheten ge in en förteckning över huvudmannens tillgångar och skulder som intressebevakaren skall förvalta. I förteckningen skall även uppges den egendom som med stöd av 38 § 1 mom. har kvarlämnats till huvudmannens förfogande. Om huvudmannen senare får egendom som skall förvaltas av intressebevakaren, skall en förteckning över denna egendom inlämnas inom en månad från fånet. Skyldigheten att ge in en

sådan förteckning gäller likväl inte sådana periodiska prestationer som huvudmannen får med stöd av en rättighet som antecknats i förteckningen.

När huvudmannen blir delägare i ett dödsbo skall intressebevakaren tillställa förmyndarmyndigheten en kopia av bouppteckningsinstrumentet inom en månad från bouppteckningen.

Vad som bestäms i 1 mom. gäller inte en förälder som är intressebevakare för sitt minderåriga barn, om den minderåriges egendom är ringa. Förmyndarmyndigheten kan på intressebevakarens ansökan förlänga den i 1 mom. föreskrivna tiden, om detta är nödvändigt på grund av egendomens storlek eller av någon annan orsak.

#### 49 §

Intressebevakaren skall i den förteckning som avses i 48 § försäkra att de uppgifter han eller hon har lämnat är riktiga och att ingenting avsiktligt har utelämnats. Domstolen kan ålägga intressebevakaren att styrka sina uppgifter under ed eller med stöd av försäkran, om förmyndarmyndigheten kräver det.

### *Redovisningsskyldighet*

#### 50 §

En intressebevakare som har till uppgift att förvalta egendom är skyldig att föra bok över huvudmannens tillgångar och skulder samt över vad som hänt under redovisningsperioden.

Om uppdraget innefattar annat än egendomsförvaltning är intressebevakaren skyldig att göra anteckningar som gör det möjligt att redogöra för de åtgärder som vidtagits med anledning av förordnandet.

#### 51 §

En intressebevakare som avses i 50 § 1 mom. skall årligen ge in en redovisning till förmyndarmyndigheten (*årsredovisning*). Förmyndarmyndigheten kan besluta att redovisningsperioden är någon annan ettårsperiod än kalenderåret, om detta med hänsyn till egendomsförvaltningen och bokföringen eller granskningen av redovisningen är ändamålsenligt.

Årsredovisningen skall ges in inom tre månader efter redovisningsperiodens utgång. Om intressebevakaruppdraget började under

den senare hälften av redovisningsperioden, kan förmyndarmyndigheten besluta att redovisningen skall ges i samband med följande årsredovisning.

Om intressebevakaren på grund av sjukdom eller uppdragets omfattning eller av någon annan motsvarande orsak inte förmår eller har förmått ge in årsredovisningen inom föreskriven tid, kan förmyndarmyndigheten på ansökan förlänga tiden.

En intressebevakare för en minderårig är inte skyldig att ge in en årsredovisning för ett uppdrag som inte har krävt införande i registret över förmynderskapsärenden.

#### 52 §

En intressebevakare vars uppdrag upphör eller begränsas är skyldig att utan dröjsmål till förmyndarmyndigheten ge in en redovisning över förvaltningen av den egendom som han eller hon inte längre skall förvalta för den tid för vilken redovisning inte tidigare har ingetts (*slutredovisning*). En intressebevakare för en minderårig är emellertid inte skyldig att ge in någon slutredovisning för ett uppdrag som inte har krävt införande i registret över förmynderskapsärenden.

#### 53 §

Om det av förteckningen över egendomen eller av årsredovisningen framgår att huvudmannen inte har någon egendom eller att den egendom som intressebevakaren förvaltar är ringa, kan förmyndarmyndigheten för viss tid eller tills vidare befria intressebevakaren från den årliga redovisningsskyldigheten eller bestämma att redovisningsperioden skall vara längre än ett år. Sådan befrielse eller förlängning av redovisningsperioden kan dock inte beviljas om huvudmannen har betydande skulder och intressebevakaren skall sköta betalningen av dem. Förmyndarmyndigheten kan vid behov ändra ett beslut som avses ovan.

#### 54 §

I samband med årsredovisningen och slutredovisningen skall också de verifikat som behövs lämnas in för granskning. Verifikaten skall återlämnas till intressebevakaren efter granskningen.

Intressebevakaren är skyldig att bevara de verifikat som hör till redovisningen tills tiden för väckande av talan enligt 61 § 1 mom. har löpt ut eller, om talan har väckts, tills saken har avgjorts och avgöran-

det har vunnit laga kraft. Därefter har huvudmannen, dennes rättsinnehavare eller en ny intressebevakare rätt att få verifikaten i sin besittning.

#### 55 §

Av årsredovisningen och slutredovisningen skall framgå huvudmannens tillgångar och skulder vid ingången och utgången av redovisningsperioden, vilka förändringar som har skett under redovisningsperioden och vilka betydande rättshandlingar som företagits på huvudmannens vägnar samt övriga motsvarande åtgärder som intressebevakaren har vidtagit vid förvaltningen av egendomen. Uppgifterna skall ges på ett sådant sätt att förmyndarmyndigheten med stöd av redovisningen kan övervaka hur egendomen förvaltas och hur förvaltningsplanen följs.

I redovisningen skall även uppges den egendom som intressebevakaren under redovisningsperioden ställt till huvudmannens förfogande.

Om huvudmannen har förälder, make, barn eller någon annan närstående person som sin intressebevakare, kan förmyndarmyndigheten besluta att redovisningen för den egendom som intressebevakaren förvaltar eller för en viss del av egendomen får vara allmänt hållen, om detta kan anses tillräckligt med hänsyn till det slag av egendom som intressebevakaren förvaltar. Av redovisningen skall dock framgå hur egendomen har förändrats under redovisningsperioden.

#### 56 §

När förmyndarmyndigheten har fått årsredovisningen eller slutredovisningen skall den utan dröjsmål granska hur egendomen har förvaltats, om skäligena dispositionsmedel har ställts till huvudmannens förfogande och om redovisningen är rätt uppgjord.

Intressebevakaren skall på begäran ge förmyndarmyndigheten alla nödvändiga uppgifter, verifikat och handlingar som gäller uppdraget samt förete de värdepapper som intressebevakaren förvaltar.

#### *Förmyndarmyndighetens tvångsmedel*

#### 57 §

Om intressebevakaren försummar att ge in vederbörliga redovisningar, förteckningar eller verifikat eller en begärd utredning eller underlåter att uppgöra en sådan förvaltnings-

plan som förmyndarmyndigheten har ålagt denne att göra upp, kan förmyndarmyndigheten ålägga intressebevakaren att vidta den försummade åtgärden och förena beslutet med vite eller hot om att åtgärden utförs på den försumliges bekostnad.

När förmyndarmyndigheten förordnar att hotet om tvångsutförande skall verkställas kan den vid vite förplikta intressebevakaren att till den som utför åtgärden överlämna de verifikat och handlingar som behövs för att uppdraget skall kunna utföras.

På ärenden som gäller vite och hot om tvångsutförande tillämpas i övrigt viteslagen (1113/1990).

### *Tryggande av huvudmannens intressen*

#### 58 §

Om trygghandlet av huvudmannens intressen förutsätter en åtgärd som intressebevakaren inte har vidtagit, kan domstolen på ansökan av förmyndarmyndigheten, huvudmannen själv eller någon annan som avses i 72 § 1 och 2 mom. förordna att en annan intressebevakare skall se till att åtgärden vidtas. Domstolen kan på motsvarande sätt förordna en annan intressebevakare, om det finns skäl att väcka talan mot intressebevakaren innan dennes uppdrag har upphört.

### *Åtgärder då intressebevakaruppdraget upphör*

#### 59 §

När uppdraget upphör är intressebevakaren skyldig att utan dröjsmål överlåta den förvaltade egendomen till sin huvudman, till den nya intressebevakaren eller till någon annan som är berättigad att ta emot egendomen.

När intressebevakarens uppdrag upphör på grund av att huvudmannen avlidit och egendomen inte utan dröjsmål kan överlåtas till bodelägarnas samförvaltning, kan intressebevakaren överlåta egendomen för att förvaltas av en sådan bodelägare som enligt 18 kap. 3 § ärvdabalken kan vårda boets egendom. Intressebevakaren skall underrätta alla bodelägare vars vistelseort och identitet är kända om överlåtelsen av egendomen.

#### 60 §

När intressebevakarens uppdrag har upp-

hört och förmyndarmyndigheten har granskat slutredovisningen, skall den framställa sina anmärkningar över redovisningen samt ge en kopia av slutredovisningen till den som har rätt att ta emot egendomen. Den sistnämnda har på begäran rätt att av intressebevakaren få till påseende de verifikat som hänför sig till årsredovisningarna och slutredovisningen.

Intressebevakaren kan vid vite åläggas att visa upp verifikaten enligt vad som bestäms i 57 §.

#### 61 §

Skadeståndstalan som grundar sig på intressebevakarens verksamhet skall väckas inom ett år från det att förmyndarmyndigheten i enlighet med 60 § har överlämnat de handlingar som gäller intressebevakningen till den som varit berättigad att ta emot dem. När det är fråga om en sådan intressebevakare som nämns i 50 § 2 mom., räknas tiden för väckande av talan dock från det att intressebevakaren har gett en sådan redogörelse som avses i nämnda moment till den som varit berättigad att ta emot redogörelsen.

Den i 1 mom. nämnda tiden för väckande av talan tillämpas dock inte, om skadeståndstalan grundar sig på en omständighet som inte framgår av redovisningarna.

Om intressebevakaren har åsamkat huvudmannen skada genom ett brott och tiden för väckande av åtal för brottet är längre än den tid som nämns i 1 mom., kan skadestånd yrkas under den tid som gäller för väckande av åtal.

#### 62 §

En skadeståndstalan som grundar sig på en omständighet som framgår av redovisningen kan inte väckas, om den som har haft rätt att ta emot redovisningen, efter att ha fått de handlingar som nämns i 60 §, skriftligen har godkänt intressebevakarens verksamhet eller i övrigt skriftligen meddelat att han eller hon inte kommer att kräva skadestånd.

#### 63 §

Om intressebevakaren har avlidit gäller i fråga om dödsbodelägarnas, boutredningsmannens och konkursboets skyldigheter i tillämpliga delar bestämmelserna om intressebevakare i detta kapitel.

Den som det åligger att förvalta dödsboet skall utan dröjsmål underrätta förmyndarmyndigheten om intressebevakarens död

samt ta hand om huvudmannens egendom så länge den är i boets besittning.

Vad som förskrivs i 1 och 2 mom. tillämpas likväl inte, om intressebevakaren var en allmän intressebevakare.

## 7 kap.

### Registrering av intressebevakning

#### 64 §

Registret över förmynderskapsärenden är ett riksomfattande register som förs av förmyndarmyndigheterna och befolkningsregistercentralen för övervakningen av intressebevakarnas verksamhet samt för tryggnad av tredje mans rätt. I registret får identifieringsuppgifter och kontaktinformation om intressebevakaren och dennes huvudman föras in. I registret får dessutom införas uppgifter om begränsning av en persons handlingsbehörighet, begränsningens innehåll, intressebevakarens uppdrag och grunderna för förordnandet, lämnande och granskning av egendomsförteckning, redovisning och förvaltningsplan, beslut om i 34 § avsett tillstånd samt om förmyndarmyndigheternas åtgärder i enlighet med 57 och 60 §. Därutöver får uppgifter som är nödvändiga för registrets användningsändamål men som inte är personuppgifter föras in i registret.

Förmyndarmyndigheten svarar för uppdateringen av registret med avseende på de intressebevakaruppdrag som den utövar tillsyn över. Förmyndarmyndigheten beslutar om utlämnande av uppgifter ur registret. Rättelse av en uppgift i registret skall yrkas hos den förmyndarmyndighet som utövar tillsyn över den berörda intressebevakarens uppdrag.

Befolkningsregistercentralen svarar för registrets allmänna funktioner och samordningen av dem.

Till registret över förmynderskapsärenden kan från befolkningsdatasystemet överföras för registrets upprätthållande nödvändiga personuppgifter och övriga uppgifter jämte ändringar i dem.

#### 65 §

Intressebevakning och begränsning av handlingsbehörigheten skall införas i registret när

1) en intressebevakare förordnas för en myndig person,

2) en myndig persons handlingsbehörighet begränsas,

3) någon annan än en förälder förordnas till intressebevakare för en minderårig,

4) en intressebevakare förordnas för en minderårig med stöd av 9 § eller en minderårig persons handlingsbehörighet begränsas med stöd av 19 §,

5) en intressebevakare förordnas för en frånvarande person eller blivande ägare.

Intressebevakning skall dock inte införas i registret över förmynderskapsärenden, om intressebevakarens uppdrag inte omfattar egendomsförvaltning eller bevakning av någons rätt i ett oskiftat bo.

När domstolen fattar ett beslut som innebär att intressebevakning skall införas i registret över förmynderskapsärenden, skall den underrätta den förmyndarmyndighet som övervakar intressebevakarens verksamhet om saken.

#### 66 §

En intressebevakning skall införas i registret över förmynderskapsärenden även när förmyndarmyndigheten får kännedom om att

1) en minderårig är delägare i ett dödsbo och hans eller hennes andel i boets tillgångar inte är ringa, eller att

2) en minderårig har egendom som förvaltas av en intressebevakare och egendomen inte är ringa.

Om särskilda skäl föreligger, skall en intressebevakning som avses i 1 mom. införas i registret över förmynderskapsärenden även om egendomen eller beloppet av tillgångarna i dödsboandelen är ringa.

Genom förordning kan bestämmas när beloppet av tillgångarna skall anses ringa.

#### 67 §

Om inte något annat följer av 68 § har envar rätt att ur registret över förmynderskapsärenden få uppgifter om huruvida en viss person har en intressebevakare, vem som är intressebevakare för en viss person, vilket uppdrag intressebevakaren har samt om någons handlingsbehörighet har begränsats och på vilket sätt. Personbeteckning får dock ges ut endast till den som behöver den för att bevaka sina intressen och rättigheter eller fullgöra sina förpliktelser.

Var och en har rätt att enligt vad som särskilt bestäms få veta vilka uppgifter om honom eller henne själv som har införts i registret över förmynderskapsärenden.

En intressebevakare har rätt att få veta vad som har registrerats om uppdraget eller huvudmannen.

Statliga och kommunala myndigheter samt Folkpensionsanstalten har rätt att få för skötseln av sina åligganden behövliga uppgifter ur registret över förmynderskapsärenden.

#### 68 §

Uppgifterna i registret över förmynderskapsärenden skall bevaras i tio år räknat från det att intressebevakningen upphört.

Efter att intressebevakningen har upphört har endast den rätt att med stöd av 67 § 1 mom. få uppgifter ur registret över förmynderskapsärenden som behöver dem för att bevaka sina intressen och rättigheter eller fullgöra sina förpliktelser.

#### 8 kap.

### Bestämmelser om rättegångsförfarandet

#### 69 §

Ett ärende som gäller förordnande av intressebevakare eller begränsning av en persons handlingsbehörighet anhängiggörs vid tingsrätten genom ansökan.

#### 70 §

Om inte något annat bestäms nedan skall ett ärende som gäller förordnande av intressebevakare eller begränsning av en persons handlingsbehörighet anhängiggöras vid den tingsrätt inom vars domkrets den vars intressen skall bevakas har sin hemkommun eller, om personen i fråga inte har hemkommun i Finland, inom vars domkrets han eller hon huvudsakligen vistas.

Ett ärende som gäller förordnande av intressebevakare för att bevaka en frånvarande persons rätt i ett dödsbo skall anhängiggöras vid den tingsrätt som är laga domstol i ärenden som gäller kvarlåtenskapen. Om ett förordnande av intressebevakare i övrigt söks med stöd av 10 § i denna lag, skall ärendet anhängiggöras vid den tingsrätt inom vars domkrets den frånvarande personen har egendom eller där behovet av intressebevakning har framkommit på något annat sätt.

Om det inte finns någon annan domstol i Finland där ärendet kan anhängiggöras, kan det anhängiggöras vid Helsingfors tingsrätt.

#### 71 §

Om ansökan gäller förordnande av intres-

sebevakare för en rättegång, kan ärendet även anhängiggöras vid den tingsrätt där rättegången är eller kommer att bli anhängig.

#### 72 §

En ansökan om förordnande av intressebevakare eller en ansökan om begränsning av en persons handlingsbehörighet kan göras av förmyndarmyndigheten eller av den vars intressen skall bevakas eller dennes intressebevakare, förälder, make, barn eller av någon annan närstående person.

Ett ärende som gäller förordnande av intressebevakare för en minderårig kan även anhängiggöras av den minderåriges vårdnadshavare eller av ett i 6 § socialvårdslagen (710/1982) avsett organ.

När en intressebevakare behövs för att bevaka en frånvarande persons eller blivande ägares rätt i ett dödsbo, skall boutredningsmannen, en annan boförvaltare, en skiftesman eller en bodelägare göra en ansökan hos tingsrätten om förordnande av en intressebevakare. Boutredningsmannen eller skiftesmannen kan också annars göra en ansökan, om det är nödvändigt för avvittringen eller arvskiftet att förordna en intressebevakare. Om en frånvarande persons angelägenheter av andra orsaker måste skötas kan ansökan förutom av dem som avses i 1 mom. göras även av den vars intresse eller rätt saken gäller.

#### 73 §

I ett ärende som gäller förordnande av en intressebevakare för en minderårig skall den minderåriges vårdnadshavare och den minderårige, om denne har fyllt 15 år, beredas tillfälle att bli hörda.

I ett ärende som gäller förordnande av intressebevakare för en myndig person, skall den vars intressen skall bevakas samt, om det med beaktande av förhållandena inte är uppenbart onödigt, dennes make beredas tillfälle att bli hörda.

Tillfälle till hörande behöver dock inte beredas, om delgivning av kallelse till hörande skall ske genom domstolens kungörelse i enlighet med 11 kap. 9 § rättegångsbalken.

#### 74 §

I ett ärende som gäller begränsning av handlingsbehörigheten skall domstolen personligen höra den vars intressen skall bevakas. Ärendet kan dock avgöras utan att ve-

derbörande hörs personligen, om ansökan genast avslås så som ogrundad eller om hörandet med hänsyn till vederbörandes tillstånd är omöjligt eller medför oskäligenhet för honom eller henne.

Om den som skall höras inte utan avsevärd svårighet kan infinna sig vid sammanträdet eller om det finns andra särskilda skäl, kan hörandet också ske utom huvudförhandlingen.

#### 75 §

Förmyndarmyndigheten skall beredas tillfälle att bli hörd i ett ärende som gäller förordnande av intressebevakare eller begränsning av en persons handlingsbehörighet, såvida myndighetens åsikt inte framgår av ansökningshandlingarna.

I ärenden som gäller förordnande av intressebevakare behöver förmyndarmyndigheten dock inte höras, om det inte är nödvändigt för utredning av saken.

#### 76 §

Om det i ett ärende som gäller förordnande av intressebevakare eller begränsning av en persons handlingsbehörighet är nödvändigt att den som enligt 72 § har talerätt i saken hörs personligen, skall för dennes vidkommande tillämpas vad som i 12 kap. rättegångsbalken föreskrivs om åläggande av part i ett tvistemål att inställa sig personligen inför rätta.

#### 77 §

I ett ärende som gäller förordnande av intressebevakare kan domstolen anförtro intressebevakaren en uppgift som inte yrkats i ansökan, och i ett ärende som gäller begränsning av en persons handlingsbehörighet begränsa behörigheten i större utsträckning än vad som avses i ansökan eller annars på ett sätt som avviker från ansökan, om detta med stöd av 8 eller 18 § skall anses nödvändigt för att skydda huvudmannens intressen.

#### 78 §

I ett ärende som gäller förordnande av intressebevakare eller begränsning av handlingsbehörigheten skall domstolen på eget initiativ förordna att all den utredning som är nödvändig för ärendets avgörande skall inhämtas.

#### 79 §

I ett ärende som gäller förordnande av in-

tessebevakare eller begränsning av handlingsbehörigheten kan domstolen ge ett interimistiskt förordnande. Om ärendet inte tål dröjsmål kan förordnandet ges utan att den vars intresse skall bevakas blir hörd. Ett interimistiskt förordnande är i kraft till dess att domstolen meddelar ett beslut i ärendet, om inte förordnandet dessförinnan återkallas eller ändras.

Ändring får inte sökas i ett interimistiskt förordnande.

#### 80 §

Var och en som enligt 72 § har rätt att anklagsgöra ett ärende som gäller förordnande av intressebevakare eller begränsning av handlingsbehörigheten får söka ändring i ett sådant domstolsbeslut.

#### 81 §

Vad som bestäms i 69—80 § gäller i tillämpliga delar också skiljande av intressebevakare från uppdraget eller ändring av intressebevakaruppdrag samt ärenden som gäller upphävande eller ändring av begränsning av en persons handlingsbehörighet.

När domstolen behandlar ett ärende som nämns i 1 mom. skall den bereda intressebevakaren tillfälle att bli hörd. Tillfälle till hörande behöver dock inte beredas, om delgivning av kallelse till hörande skall ske genom domstolens kungörelse i enlighet med 11 kap. 9 § rättegångsbalken.

#### 82 §

Domstolen kan på eget initiativ i ärenden som avses i detta kapitel för rättegången utse ett rättegångsbiträde eller en intressebevakare för den vars intressebevakning ansökan avser, om det är nödvändigt med tanke på dennes rättssäkerhet.

#### 83 §

Tingsrättens beslut om förordnande av en intressebevakare eller skiljande av intressebevakaren från uppdraget eller om begränsning av en persons handlingsbehörighet skall iaktas även om beslutet inte har vunnit laga kraft.

Hovrättens beslut i ett ärende som avses i detta kapitel skall iaktas även om det inte har vunnit laga kraft, om inte hovrätten bestämmer något annat i sitt beslut.

Om hovrätten eller högsta domstolen återförvisar ärendet för ny behandling, kan den förordna att intressebevakaruppdraget eller

begränsningen av handlingsbehörigheten skall vara i kraft till dess att den domstol till vilken ärendet återförvisats har avgjort det eller givit ett interimistiskt förordnande.

## 9 kap.

### Förvaltningen av förmyndarverksamheten och sökande av ändring i förmyndarmyndighetens beslut

#### *Bestämmelser om förvaltningen*

#### 84 §

Justitieministeriet svarar för innehållet i och utvecklandet av förmyndarverksamheten. Inrikesministeriet svarar för den administrativa ledningen och utvecklandet av förmyndarmyndigheterna.

Magistraten är förmyndarmyndighet.

I landskapet Åland sköter länsstyrelsen de uppgifter som ankommer på förmyndarmyndigheten.

#### 85 §

Ärenden som gäller förordnande av intressebevakare samt tillstånd eller åläggande enligt denna lag avgörs av förmyndarmyndigheten på föredragning. I övrigt avgörs ett ärende av förmyndarmyndigheten så som särskilt bestäms om avgörande av ärenden som hör till magistratens behörighet.

Om inte något annat följer av bestämmelserna i denna lag skall lagen om förvaltningsförfarande tillämpas på behandlingen av ärenden och på jäv för tjänsteman.

För förmyndarmyndighetens prestationer uppbärs avgifter enligt lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).

#### 86 §

När en begäran om förordnande av en intressebevakare med stöd av 12 § 1 mom. har framställts hos förmyndarmyndigheten skall denna personligen höra den vars intressen det är fråga om att bevaka. Förmyndarmyndigheten kan kräva att sökanden företer ett läkarintyg om de omständigheter som är av betydelse för ärendets avgörande.

#### *Sökande av ändring i förmyndarmyndighetens beslut*

#### 87 §

Ändring i förmyndarmyndighetens beslut

söks hos förvaltningsdomstolen i enlighet med förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Ändring får inte sökas genom besvär i förmyndarmyndighetens beslut som gäller avgörande av meningsskiljaktigheter mellan intressebevakare med stöd av 30 § 3 mom., förlängning av tid som nämns i 48 § 3 mom. eller uppfyllande av redovisningskyldigheten enligt 51 § 1—3 mom.

## 10 kap.

### Särskilda bestämmelser

#### 88 §

Den som har en intressebevakare har rätt att enligt vad därom särskilt bestäms få veta vilka uppgifter det finns om honom eller henne i förmyndarmyndighetens handlingar. Efter att den som hade en intressebevakare har avlidit har dennes rättsinnehavare rätt att få de uppgifter som kunde ha givits den avlidne.

#### 89 §

Om inte något annat bestäms särskilt har intressebevakaren i ärenden som hör till uppdraget rätt att få de uppgifter som huvudmannen själv har rätt till.

Intressebevakaren har utan huvudmannens samtycke rätt att öppna endast sådana till huvudmannen anlända brev eller därmed jämförbara tillslutna meddelanden som på basis av avsändarens namn eller någon annan särskild omständighet kan antas gälla ärenden som intressebevakaren skall sköta.

#### 90 §

Statliga och kommunala myndigheter samt andra offentligrättsliga samfund, Folkpensionsanstalten, Pensionskyddscentralen, pensionsstiftelser och övriga pensionsanstalter, försäkringsanstalter, banker och övriga penninginstitut, verksamhetsenheter inom social- och hälsovården, yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården samt privata tillhandahållare av socialservice är skyldiga att utan hinder av sekretessbestämmelserna på begäran lämna förmyndarmyndigheten och domstolen de uppgifter och utredningar som är nödvändiga för avgörande av ett anhängigt ärende.

Förmyndarmyndigheten eller domstolen kan av de kommunala social- och hälsovårdsorganen begära ett utlåtande om veder-

börandes förhållanden, då ett sådant behövs i ett ärende som avses i denna lag. Begäran skall riktas till social- eller hälsovårdsorganet i vederbörandes hemkommun eller, om vederbörande inte har hemkommun i Finland, där han eller hon huvudsakligen vistas.

Om lämnandet av andra uppgifter eller utredningar än sådana som avses i 2 mom. innebär att den som är skyldig att lämna uppgifterna eller utredningarna åsamkas betydande kostnader eller extra arbete, kan en skäligen avgift tas ut.

#### 91 §

Den som har fått vetskap om att någon uppenbarligen är i behov av intressebevakning kan utan hinder av tystnadsplikt anmäla detta till förmyndarmyndigheten. Anmälan skall göras till den förmyndarmyndighet inom vars verksamhetsområde den person som anmälan gäller har hemkommun eller, om han eller hon inte har hemkommun i Finland, till den förmyndarmyndighet inom vars område han eller hon huvudsakligen vistas. Efter att förmyndarmyndigheten mottagit anmälan skall den vidta åtgärder för att utreda behovet av intressebevakning samt vid behov göra en ansökan till tingsrätten om förordnande av en intressebevakare.

#### 92 §

Den som är statligt eller kommunalt anställd eller anställd hos den som producerar intressebevakningstjänster, förtroendevald, intressebevakare eller sakkunnig som anlitas för uppgifter inom förmyndarverksamheten får inte utan vederbörandes samtycke röja sådant som han eller hon fått veta på grund av sina uppgifter inom förmyndarverksamheten och som till skydd för en enskild persons ekonomiska intressen eller personliga integritet skall hemlighållas.

Tystnadsplikten enligt 1 mom. begränsar inte den tystnadsplikt för personer verksamma inom myndigheter som föreskrivs i någon annan lag.

Vad som bestäms i 1 och 2 mom. hindrar inte att uppgifter lämnas till

1) statliga eller kommunala myndigheter eller till någon annan person för fullgörande av åligganden enligt denna lag,

2) åklagar- och polismyndigheter för utredning av brott,

3) en domstol om detta behövs i ett ärende

som avses i denna lag, eller till

4) den som med stöd av lag har rätt att få vetskap om saken.

#### 93 §

Till straff för brott mot tystnadsplikten döms enligt 38 kap. 1 eller 2 § strafflagen, om inte gärningen skall bestraffas enligt 40 kap. 5 § strafflagen eller strängare straff för den föreskrivs på något annat ställe i lag.

#### 94 §

Den som vägrar lämna sådana uppgifter som han eller hon enligt 90 § 1 mom. är skyldig att lämna, skall för brott mot den i lagen om förmyndarverksamhet föreskrivna upplysningsplikten dömas till böter.

Allmän åklagare får inte väcka åtal för en gärning som avses i 1 mom. om inte förmyndarmyndigheten har anmält den till åtal.

#### 95 §

Närmare bestämmelser om tillämpningen av denna lag utfärdas genom förordning.

#### 11 kap.

### **Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser**

#### 96 §

#### *Ikraftträdande och bestämmelser som upphävs*

Denna lag träder i kraft den 1 december 1999.

Genom denna lag upphävs lagen den 19 augusti 1898 angående förmynderskap (34/1898) jämte ändringar.

#### 97 §

#### *Behandling av anhängiga ärenden*

Ärenden som är anhängiga hos förmyndarnämnden när denna lag träder i kraft överförs till den förmyndarmyndighet till vars verksamhetsområde kommunen hör.

Den domstol där ett ärende som avses i lagen angående förmynderskap är anhängigt när denna lag träder i kraft skall behandla

ärendet även om domstolen inte är behörig enligt denna lag.

## 98 §

### *Tillämpning av lagen*

Denna lag tillämpas på sådana ärenden inom förmyndarverksamheten som hänför sig till tiden innan lagen trädde i kraft enligt följande:

1) *Omyndiga*. På personer som är omyndiga när denna lag träder i kraft tillämpas vad som i denna lag bestäms om omyndiga. Förmyndarmyndigheten skall i fråga om omyndigförklarade som står under dess övervakning utan dröjsmål utreda om det är nödvändigt att omyndigheten fortgår och vid behov göra en ansökan om att intressebevakning skall ordnas så som bestäms i denna lag.

2) *Förmyndare och gode män*. När denna lag har trätt i kraft tillämpas vad som föreskrivs om intressebevakare på förmyndare och på sådana gode män som förordnats enligt lagen angående förmynderskap.

3) *Vissa anhängiga ärenden*. Om ett ärende som gäller omyndigförklaring eller förordnande eller befriande av förmyndare eller god man från uppdraget är anhängigt vid en domstol när denna lag träder i kraft, skall ärendet behandlas som en enligt denna lag gjord ansökan om begränsning av handlingsbehörigheten eller förordnande av intressebevakare eller skiljande av intressebevakare från uppdraget. Om ett ärende som gäller omyndigförklaring till följd av ändringssökande är anhängigt vid högsta domstolen eller hovrätten, skall ärendet återförvisas till underrätten om inte ändringsansökan genast avvisas utan prövning. När domstolen beslutar om återförvisning kan den förordna att det beslut genom vilket någon förklarats omyndig är i kraft till dess underrätten har avgjort ärendet.

## 99 §

### *Tillämpning av tidigare lag*

Efter att denna lag har trätt i kraft tillämpas den lag som är i kraft när denna lag träder i kraft (*tidigare lag*) enligt följande:

1) *Anhängiga tillståndsansökningar*. Om en ansökan som gäller förmyndarnämndens eller domstolens samtycke till en rättshandling som företagits eller kommer att företas

är anhängig när denna lag träder i kraft, tillämpas på ansökan tidigare lag. Ansökan förfaller dock om intressebevakaren inte enligt denna lag behöver förmyndarmyndighetens tillstånd till rättshandlingen.

2) *En rättshandlings giltighet*. Giltigheten av en rättshandling som en förmyndare eller god man har företagit innan denna lag träder i kraft skall bedömas med tillämpning av tidigare lag.

3) *Redovisning*. Redovisning för 1999 eller tidigare perioder skall efter denna lags ikraftträdande ges till förmyndarmyndigheten. På redovisningen och avgivandet av denna tillämpas dock härvid till övriga delar tidigare lag. Om domstolen med stöd av 51 § 2 mom. lagen angående förmynderskap har bestämt att redovisningsperioden är längre än ett år, gäller detta oberoende av denna lags ikraftträdande, om inte förmyndarmyndigheten beslutar något annat.

4) *Avslutade intressebevakningsuppdrag*. Om en förmyndares eller en god mans uppdrag har upphört innan denna lag träder i kraft, tillämpas tidigare lag.

## 100 §

### *Hänvisningar till tidigare lag*

Om det i en lag eller i en förordning hänvisas till tidigare lag, tillämpas hänvisningen efter denna lags ikraftträdande enligt följande:

1) *Bestämmelser om förmyndare och gode män*. Bestämmelser som gäller förmyndare eller med stöd av lagen angående förmynderskap förordnade gode män tillämpas även på intressebevakare, om inte annat följer av 50 § 3 mom. lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983).

2) *Rättsverkningarna av åtgärder som vidtagits av förmyndare och gode män*. En bestämmelse i lag eller förordning som gäller rättsverkningarna av en åtgärd eller en underlåtelse av förmyndare eller med stöd av lagen angående förmynderskap förordnade gode män tillämpas även på intressebevakare.

3) *Bestämmelser om personer som ställts under förmynderskap*. En bestämmelse i lag eller förordning om personer som ställts under förmynderskap skall förutom på dessa också tillämpas på personer som förklarats omyndiga.

4) *Bestämmelser om personer som är*

*omyndiga eller ställda under förmynderskap.* En bestämmelse i lag eller förordning som gäller dem som är omyndiga eller som ställts under förmynderskap, skall även tillämpas på personer som är omyndiga enligt denna lag.

5) *Bestämmelser som förutsätter att någon är myndig.* Om det i lag eller förordning för erhållande av tillstånd, handhavande av uppdrag, bedrivande av verksamhet eller företagande av åtgärd krävs att vederbörande är myndig eller råder över sig och sin egen dom, skall hinder för erhållande av tillstånd, handhavande av uppdrag, bedrivande av verksamhet eller företagande av åtgärd inte anses föreligga om vederbörandes handlingsbehörighet har begränsats med stöd av 18 § 1 mom. 1 eller 2 punkten, om inte något annat följer av begränsningens innehåll.

6) *Bestämmelser om förmyndarnämnden.* En bestämmelse i lag eller förordning om förmyndarnämndens uppgifter gäller i tillämpliga delar förmyndarmyndigheten.

7) *Övriga hänvisningar till lagen angående förmynderskap.* Om det i en lag eller förordning annars hänvisas till ett lagrum som ersatts av en bestämmelse i denna lag, iaktas motsvarande bestämmelse i denna lag i tillämpliga delar.

#### 101 §

##### *Överföring av förmynderskapsbokens uppgifter*

Magistraten skall innan denna lag träder i

kraft till registret över förmynderskapsärenden överföra uppgifterna om de i förmynderskapsboken antecknade förmyndar- och godmansuppdrag vilka magistraten skall övervaka efter att denna lag trätt i kraft. Tingsrätten, vid vilken förmynderskapsboken förs, skall se till att magistraten får de behövliga uppgifterna samt svara för att uppgifterna är riktiga.

#### 102 §

##### *Överföring av förmyndarnämndernas handlingar*

De handlingar hos förmyndarnämnderna som gäller förmynderskap och godmansuppdrag och som förmyndarmyndigheterna behöver för att sköta de uppgifter som föreskrivs i 6 kap. skall överlåtas till den förmyndarmyndighet inom vars verksamhetsområde kommunen finns. Kommunen svarar för överlåtelsen av handlingarna.

#### 103 §

##### *Bemyndigande att vidta verkställighetsåtgärder*

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

## Lag

### **om ordnande av intressebevakningstjänster i förmyndarverksamheten**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

#### 1 §

##### *Ordnande av intressebevakningstjänster*

Staten skall i enlighet med denna lag ordna sådana intressebevakningstjänster som behövs i förmyndarverksamheten. Magistraten

svarar inom sitt verksamhetsområde för att dessa tjänster ordnas.

Med ordnande av intressebevakningstjänster avses åtgärder som innebär att ett med tanke på de regionala behoven tillräckligt antal allmänna intressebevakare skall kunna anlitas för sådana intressebevakaruppdrag

som avses i lagen om förmyndarverksamhet ( / ).

Om inte något annat följer av denna lag, tillämpas på allmänna intressebevakare vad som i lagen om förmyndarverksamhet föreskrivs om intressebevakare.

## 2 §

### *Intressebevakningstjänster som produceras av kommunen*

Kommunen svarar för att intressebevakningstjänster produceras inom dess område, om inte magistraten och kommunen avtalar något annat.

Kommunerna kan producera intressebevakningstjänster genom att inrätta en eller flera tjänster eller uppgifter i arbetsavtalsförhållande som allmän intressebevakare. En sådan tjänst eller uppgift kan även vara en deltidstjänst eller en deltidsuppgift. Tjänsten eller uppgiften kan kombineras med en annan tjänst eller en annan uppgift i kommunen, om inte detta påverkar en opartisk och behörig skötsel av intressebevakningen. En tjänst eller uppgift kan vara gemensam för två eller flera kommuner enligt vad som bestäms i kommunallagen (365/1995).

Kommunerna kan även producera intressebevakningstjänster genom att köpa tjänster av offentliga eller privata serviceproducenter.

## 3 §

### *Intressebevakningstjänster som produceras av sammanslutningar*

Om magistraten och kommunen har avtalat om att kommunen inte producerar intressebevakningstjänster eller att kommunen producerar endast en del av de behövliga tjänsterna, skall magistraten se till att någon annan för uppgiften lämplig offentlig eller privat sammanslutning producerar tjänsterna. Produktionen av tjänsterna får anförtros bara en sådan sammanslutning vars övriga uppgifter eller vars verksamhets art eller syfte inte äventyrar en opartisk och behörig skötsel av intressebevakningen.

## 4 §

### *Avtal om produktion av intressebevakningstjänster*

Magistraten skall ingå avtal om produktion av intressebevakningstjänster med en sådan producent av tjänster som avses i 3 §. Avtal skall ingås åtminstone om hur länge det är i kraft, uppsägningsgrunderna, uppsägningsstiden och uppsägningsförfarandet. Avtal om kortare uppsägningsstid än två år kan inte ingås.

Avtalstvister skall behandlas som förvaltningsstvemål vid förvaltningsdomstolen enligt vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

## 5 §

### *Allmän intressebevakares behörighet och förordnande till uppdraget*

En allmän intressebevakare skall ha den skicklighet och erfarenhet som en behörig skötsel av uppdraget förutsätter. En allmän intressebevakare som är anställd hos kommunen skall dessutom uppfylla andra, av kommunen eventuellt fastställda behörighetsvillkor.

En allmän intressebevakare får inte utan särskilda skäl vägra ta emot ett sådant intressebevakaruppdrag som avses i lagen om förmyndarverksamhet. I fråga om jäv för allmänna intressebevakare gäller vad som i lagen om förmyndarverksamhet bestäms om jäv för intressebevakare.

En allmän intressebevakare skall på lämpligt sätt höras innan han eller hon förordnas till intressebevakare.

Ett intressebevakarförordnande avser den allmänna intressebevakare som är anställd hos en kommun eller en serviceproducent men däremot inte personligen den som utför uppdraget.

## 6 §

### *Ersättning för produktion av intressebevakningstjänster*

Ersättning till den som producerar intressebevakningstjänster betalas av statens medel enligt grunder som inrikesministeriet bestämmer. Ersättningen bestäms så att den motsvarar de genomsnittliga kostnaderna för

en ändamålsenlig produktion av tjänsterna.

När intressebevakaren är en allmän intressebevakare tillkommer rätten till arvode och ersättning av huvudmannens medel enligt 44 § lagen om förmyndarverksamhet kommunen eller den sammanslutning med vilken magistraten har avtalat om produktion av intressebevakningstjänster. När en sådan ersättning som avses i 1 mom. bestäms skall de arvoden och ersättningar som nämns i detta moment beaktas.

## 7 §

### *Lämnande av uppgifter och tystnadsplikt*

Den som producerar intressebevakningstjänster är skyldig att för övervakningen och för fastställandet av ersättningen lämna magistraten och länsstyrelsen behövliga uppgifter om sin verksamhet.

Om producentens tystnadsplikt gäller i övrigt vad som bestäms om intressebevakares tystnadsplikt i 92 § lagen om förmyndarverksamhet.

## 8 §

### *Återkrav av ersättning*

Magistraten kan bestämma att ersättning som med stöd av denna lag har betalats till den som producerar intressebevakningstjänster skall återkrävas helt eller delvis om

1) ersättningen har betalats på väsentligt oriktiga grunder, eller om

2) ersättningstagaren har lämnat felaktiga uppgifter som väsentligt har påverkat ersättningen eller förfarit svikligt.

Magistratens lagakraftvunna beslut om återkrav kan verkställas som en lagakraftvunnen dom.

## 9 §

### *Handräckning och tvångsmedel*

Magistraten har enligt 7 § länsstyrelselagen (22/1997) rätt till handräckning av länsstyrelsen för skötseln av de uppgifter som följer av denna lag.

Om länsstyrelsens rätt att förelägga vite och dess rätt att använda hot om tvångsutförande eller hot om avbrytande bestäms i 8 § länsstyrelselagen. På förfarandet tillämpas i övrigt viteslagen (1113/1990).

## 10 §

### *Ändringssökande*

Rättelse i magistratens beslut om ersättning skall sökas hos magistraten inom 30 dagar från delgivningen av beslutet. Ändring i magistratens beslut med anledning av rättelseyrkandet skall sökas så som bestäms i 2 mom. Ändring i förvaltningsdomstolens beslut om ersättningsbelopp får inte sökas genom besvär.

Ändring i magistratens beslut om återkrav av ersättning och i länsstyrelsens beslut om användning av tvångsmedel skall sökas hos förvaltningsdomstolen enligt vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen.

## 11 §

### *Ordnande av intressebevakningstjänster i landskapet Åland*

I landskapet Åland sköter länsstyrelsen de uppgifter som enligt denna lag ankommer på magistraten.

## 12 §

### *Närmare bestämmelser*

Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag utfärdas vid behov genom förordning.

## 13 §

### *Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser*

Denna lag träder i kraft den 1 december 1999.

Genom denna lag upphävs lagen den 15 januari 1971 om anordnande av förmyndarskap i vissa fall (14/1971) (*anordningslagen*) jämte ändringar.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

På en tjänsteförmyndare som avses i anordningslagen tillämpas efter att denna lag har trätt i kraft vad som bestäms om allmänna intressebevakare. En domstols beslut genom vilket en tjänsteförmyndare eller en sådan person som avses i anordningslagens 2 § har förordnats till förmyndare eller god man gäller oberoende av denna lags ikraft-

trädande. Vederbörandes rätt att av kommunen få arvode som avses i anordningslagens 4 § 1 mom. bestäms under de tre år som följer efter denna lags ikraftträdande enligt

den lag som är i kraft när denna lag träder i kraft. Efter denna tidpunkt gäller det som vederbörande och kommunen har avtalat om i fråga om ersättningsgrunderna.

## Lag

### om ändring av rättegångsbalken

I enlighet med riksdagens beslut  
ändras i rättegångsbalken 12 kap. 1—3 och 5 § samt 15 kap. 2 § 1 mom.,  
dessas lagrum sådana de lyder, 12 kap. 1—3 och 5 § i lag 363/1983 och 15 kap. 2 §  
1 mom. i lag 5/1969, samt  
fogas till 12 kap. nya 1 a och 4 a § som följer:

#### 12 kap.

#### Om parterna

##### *Om förande av parts talan*

#### 1 §

När en omyndig är part i ett tvistemål eller målsägande i ett brottmål, förs den omyndiges talan av intressebevakaren eller en annan laglig företrädare. I mål angående en minderårigs person förs den omyndiges talan dock av vårdnadshavaren eller av en annan laglig företrädare.

Den omyndige för själv ensam sin talan om han eller hon har rätt att råda över det som är föremål för tvisten eller brottet, eller om tvisten gäller en rättshandling som den omyndige är behörig att företa. En omyndig som har fyllt 18 år och kan förstå sakens betydelse för själv ensam sin talan i mål som angår hans eller hennes person. En omyndig som har fyllt 15 år får vid sidan av vårdnadshavaren eller en annan laglig företrädare självständigt föra sin talan i mål som angår hans eller hennes person.

#### 1 a §

En intressebevakare som har förordnats för en myndig för vid sidan av huvudmannen självständigt talan i ärenden som hör till hans uppdrag. Om intressebevakaren och huvudmannen därvid är av olika åsikt blir huvudmannens ståndpunkt avgörande, om

han eller hon kan förstå sakens betydelse.

Om huvudmannens handlingsbehörighet har begränsats på ett annat sätt än genom omyndigförklaring skall intressebevakaren ensam föra huvudmannens talan i ärenden som huvudmannen inte har rätt att fatta beslut i. Intressebevakaren och huvudmannen för dock gemensamt talan i ärenden som de tillsammans skall besluta om.

#### 2 §

Den omyndige för själv som svarande i brottmål sin talan om han eller hon är tillräckelig. En minderårig svarandes intressebevakare, vårdnadshavare eller en annan laglig företrädare för dock självständigt talan vid sidan av den minderårige. Om en omyndig som har fyllt 18 år inte är tillräckelig, förs talan av intressebevakaren eller en annan laglig företrädare.

#### 3 §

Domstolen kan höra den omyndiges intressebevakare, vårdnadshavare eller en annan laglig företrädare för den omyndige i mål i vilka den omyndige har rätt att själv ensam föra sin talan, om hörandet med tanke på den omyndiges fördel anses nödvändigt.

#### 4 a §

Om en part på grund av sjukdom, störningar i de psykiska funktionerna, försvagat hälsotillstånd eller av någon annan motsvarande orsak saknar förmåga att bevaka sina

intressen i en rättegång, kan den domstol där rättegången är anhängig på tjänstens vägnar för rättegången förordna en intressebevakare för parten. På intressebevakaren tillämpas lagen om förmyndarverksamhet ( / ).

Om inte domstolen beslutar något annat gäller ett intressebevakarförordnande också i en högre rättsinstans där ärendet anhängiggörs genom ändringssökande.

#### 5 §

En part och dennes intressebevakare, vårdnadshavare eller en annan laglig företrädare för parten är skyldig att förete utredning om sin rätt att föra talan, om domstolen anser det nödvändigt.

15 kap.

### Om rättegångsombud

#### 2 §

Såsom rättegångsombud eller rättegångsbiträde får anlitas endast en advokat eller en annan redbar och annars för uppdraget lämplig samt skickad myndig person, som inte är försatt i konkurs och vars handlingsbehörighet inte har begränsats.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1999.

## Lag

### om ändring av lagen om rättegång i brottmål

I enlighet med riksdagens beslut  
ändras i lagen den 11 juli 1997 om rättegång i brottmål (689/1997) 1 kap. 3 § 2 mom. och 4 § 1 mom. samt 8 kap. 2 § 2 mom. samt fogas till 1 kap. en ny 4 a § som följer:

#### 1 kap.

#### Om åtalsrätt

#### 3 §

Om en vårdnadshavare, intressebevakare eller annan laglig företrädare har begått ett sådant brott som avses i 1 mom. mot den minderåriga eller i övrigt mot den som har en intressebevakare, får åklagaren väcka åtal även utan åtalsbegäran.

#### 4 §

Begås mot en omyndig ett brott som allmänna åklagaren inte får väcka åtal för utan målsägandens åtalsbegäran, har intressebevakaren eller någon annan laglig företrädare för den omyndige rätt att begära att åtal

skall väckas. Är den omyndige minderårig och riktar sig brottet mot den omyndiges person, har dock den omyndiges vårdnadshavare eller en annan laglig företrädare denna rätt.

#### 4 a §

Om någons handlingsbehörighet har begränsats på ett annat sätt än genom omyndigförklaring och ett brott för vilket allmänna åklagaren inte får väcka åtal utan målsägandens åtalsbegäran riktar sig mot något som intressebevakaren ensam bestämmer om, har intressebevakaren ensam rätt att framställa åtalsbegäran. Intressebevakaren och dennes huvudman har dock vardera rätt att framställa åtalsbegäran om brottet riktar sig mot något som de skall bestämma om tillsammans.

8 kap.

**Om parterna**

## 2 §

Har en part flera företrädare, får domstolen besluta vem eller vilka av dem som skall infinna sig personligen. Domstolen får även besluta att en omyndig, som inte har rätt att

själv föra sin talan, eller vars handlingsbehörighet har begränsats så att han eller hon saknar rätt att själv föra sin talan i målet skall infinna sig personligen för att höras.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1999.

**Lag****om ändring av förvaltningsprocesslagen**

I enlighet med riksdagens beslut  
ändras i förvaltningsprocesslagen av den 26 juli 1996 (586/1996) 17 §, 18 § 2 mom., 19 § och 20 § 1 mom. samt  
fogas till lagen nya 18 a och 19 a § som följer:

## 17 §

*Allmän bestämmelse om omyndiga personers talan*

En omyndig persons talan förs av den omyndiges intressebevakare, vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare, om inte något annat bestäms nedan i detta kapitel.

## 18 §

*Omyndigas talerätt*

En omyndig som har fyllt 18 år för själv ensam sin talan i en sak som gäller hans eller hennes person, om den omyndige kan förstå sakens betydelse.

## 18 a §

*Intressebevakarens talerätt*

En intressebevakare som har förordnats för en myndig skall vid sidan av huvudmannen självständigt föra talan i ärenden som hör till hans uppdrag. Om intressebevakaren och huvudmannen därvid är av olika åsikt blir huvudmannens ståndpunkt avgörande, om han eller hon kan förstå sakens betydelse.

Om huvudmannens handlingsbehörighet har begränsats på ett annat sätt än genom omyndigförklaring skall intressebevakaren ensam föra huvudmannens talan i ärenden som huvudmannen inte har rätt att fatta beslut i. Intressebevakaren och huvudmannen för dock gemensamt talan i ärenden som de tillsammans skall besluta om.

## 19 §

*Hörande av huvudmannen och intressebevakaren eller vårdnadshavaren*

När en intressebevakare, en vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för talan skall huvudmannen höras och när huvudmannen för talan skall intressebevakaren, vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare höras, om detta är nödvändigt med hänsyn till huvudmannens fördel eller för att saken skall kunna utredas.

## 19 a §

*Förordnande av intressebevakare för rättegång*

Om en part på grund av sjukdom, störningar i de psykiska funktionerna, försvagat hälsotillstånd eller av någon annan motsvarande orsak saknar förmåga att bevaka sina

intressen i en rättegång, kan den domstol där rättegången är anhängig på tjänstens vägnar för rättegången förordna en intressebevakare för parten. På intressebevakaren tillämpas lagen om förmyndarverksamhet ( / ).

Om inte domstolen beslutar något annat gäller ett intressebevakarförordnande också i en högre rättsinstans där ärendet anhängig-görs genom ändringssökande.

## 20 §

### *Ombud och biträde*

En part får anlita ombud och biträde. Såsom ombud eller biträde får anlitas endast

en advokat eller någon annan redbar och an-nars för uppdraget lämplig samt skickad myndig person, som inte är försatt i konkurs och vars handlingsbehörighet inte har be-gränsats. En person som har deltagit i be-handlingen av ärendet hos en myndighet eller där har uppträtt som ombud eller biträ-de för motparten får likväl inte vara ombud eller biträde.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1999.

## Lag

### om ändring av lagen om förvaltningsförfarande

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 6 augusti 1982 om förvaltningsförfarande (598/1982) 16 § samt fogas till lagen nya 16 a och 16 b § som följer:

## 16 §

### *Talan för omyndig*

På en omyndig persons vägnar förs talan av intressebevakaren, vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare, om inte nå-got annat bestäms i denna paragraf.

En omyndig person har rätt att ensam föra talan i ett ärende som gäller inkomst eller förmögenhet som den omyndige har rätt att råda över.

En omyndig person som har fyllt 18 år för själv ensam sin talan i ärenden som gäller hans eller hennes person, om den omyndige kan förstå sakens betydelse. En minderårig som har fyllt 15 år och hans eller hennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare har rätt att var för sig föra talan i en sak som gäller den minderåriges person eller personliga fördel eller rättighet.

## 16 a §

### *Intressebevakarens rätt att föra talan*

En intressebevakare som har förordnats för en myndig skall vid sidan av huvudmannen självständigt föra talan i ärenden som hör till hans uppdrag. Om intressebevakaren och hu-vudmannen därvid är av olika åsikt blir hu-vudmannens ståndpunkt avgörande, om han eller hon kan förstå sakens betydelse.

Om huvudmannens handlingsbehörighet har begränsats på ett annat sätt än genom omyndigförklaring skall intressebevakaren ensam föra huvudmannens talan i ärenden som huvudmannen inte har rätt att fatta be-slut i. Intressebevakaren och huvudmannen för dock gemensamt talan i ärenden som de tillsammans skall besluta om.

## 16 b §

*Hörande av intressebevakaren och  
huvudmannen*

är nödvändigt med hänsyn till huvudmannens fördel eller för att saken skall kunna utredas.

När intressebevakaren för talan skall huvudmannen höras och när huvudmannen för talan skall intressebevakaren höras, om detta

Denna lag träder i kraft den 1 december 1999.

**Lag****om ändring av äktenskapslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

*upphävs* i äktenskapslagen av den 13 juni 1929 (234/1929) 5 §, sådan den lyder i lag 411/1987, samt

*ändras* 11 § 2 mom. och 42 §, av dessa lagrum 11 § 2 mom. sådant det lyder i nämnda lag 411/1987, som följer:

## 11 §

Om tillstånd av justitieministeriet krävs för ingående av äktenskapet, skall tillståndsbeslutet samtidigt inges till den som prövar hinder mot äktenskapet.

av omyndighet eller begränsning av handlingsbehörigheten inte berättigad att själv upprätta äktenskapsförord, skall han eller hon inhämta intressebevakarens skriftliga godkännande därtill.

## 42 §

Äktenskapsförord skall upprättas skriftligen. Är maken eller den trolovade på grund

Denna lag träder i kraft den 1 december 1999.

**Lag****om ändring av 22 och 24 § lagen om rättshandlingar på förmögenhetsrättens område**

I enlighet med riksdagens beslut

*ändras* i lagen den 13 juni 1929 om rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (228/1929) 22 och 24 § som följer:

## 22 §

Om fullmaktsgivarens handlingsbehörighet begränsas, har en rättshandling som den befullmäktigade företar ingen annan verkan än den skulle ha haft om fullmaktsgivaren själv hade företagit den.

dom avträds till konkurs, har den befullmäktigade innan intressebevakaren eller konkursförvaltningen kan vidta behövliga åtgärder, rätt att med stöd av sin fullmakt företa sådana rättshandlingar, som är nödvändiga för att skydda fullmaktsgivaren eller konkursboet mot förlust.

## 24 §

Om fullmaktsgivarens handlingsbehörighet begränsas eller om fullmaktsgivarens egen-

Denna lag träder i kraft den 1 december 1999.

## Lag

### om ändring av 7 § lagen om underhåll för barn

I enlighet med riksdagens beslut  
ändras i lagen den 5 september 1975 om underhåll för barn (704/1975) 7 § 2 mom. som följer:

## 7 §

Avtal om underhållsbidrag undertecknas av den av barnets föräldrar som förbinder sig att betala underhållsbidraget samt, på ett minderårigt barns vägnar, av barnets i 5 § 1 mom. avsedda företrädare. Är barnet myndigt skall det själv underteckna avtalet. Då den av föräldrarna som förbinder sig att betala underhållsbidrag är omyndig, skall förälderns intressebevakare godkänna och un-

derteckna avtalet. Även när handlingsbehörigheten har begränsats för den förälder som förbinder sig att betala underhållsbidrag så att föräldern inte ensam kan ingå ett avtal om underhållsbidrag, skall intressebevakaren godkänna och underteckna avtalet.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1999.

## Lag

### om ändring av 5 § lagen om offentlighet vid rättegång

I enlighet med riksdagens beslut  
ändras 5 § 2 mom. 3 punkten i lagen den 21 december 1984 om offentlighet vid rättegång (945/1984) som följer:

## 5 §

*Förhandling inom stängda dörrar enligt  
prövning*

3) då en person under 15 år eller en person vars handlingsbehörighet har begränsats blir hörd.

Domstol kan även besluta att muntlig förhandling till behövliga delar skall ske utan att allmänheten är närvarande,

Denna lag träder i kraft den 1 december 1999.

## Lag

### om ändring av 33 § förundersökningslagen

I enlighet med riksdagens beslut  
ändras 33 § förundersökningslagen av den 30 april 1987 (449/1987) som följer:

## 33 §

Är den som förhörs under 15 år skall vårdnadshavaren, intressebevakaren eller en annan laglig företrädare beredas tillfälle att vara närvarande vid förhöret.

Om en omyndig som fyllt 15 år eller en person, för vilken förordnats en intressebevakare, hörs som målsägande eller misstänkt, skall den omyndiges intressebevakare, vårdnadshavare eller en annan laglig företrädare för den omyndige beredas tillfälle att vara närvarande vid förhöret, ifall en sådan person enligt 12 kap. 1, 1 a eller 2 § rättegångsbalken vid rättegång som gäller det brott som undersöks skulle få föra talan i stället för eller vid sidan av sin huvudman.

En företrädare som avses i 1 eller 2 mom. behöver likväl inte beredas tillfälle att vara närvarande vid förhör, om det för utredningen av brottet är nödvändigt att omedelbart förhöra huvudmannen. Den förhördes företrädare skall i sådant fall så snabbt som möjligt underrättas om förhöret.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1999.

## Lag

### om ändring av 10 § lagen om vissa samäganderättsförhållanden

I enlighet med riksdagens beslut  
ändras i lagen den 25 april 1958 om vissa samäganderättsförhållanden (180/1958) 10 § 2 mom. samt  
fogas till 10 § ett nytt 3 mom. som följer:

## 10 §

Domstolen kan på yrkande av en samägare fastställa det lägsta pris till vilket godset får säljas. Om det är fråga om försäljning av en fastighet och någon av samägarna är omyn- dig, skall domstolen även utan yrkande fast- ställa det lägsta försäljningspriset. För sådan försäljning behöver inte särskilt utverkas ett

sådant tillstånd som avses i 34 § lagen om förmyndarverksamhet ( / ).

Vad som i 2 mom. bestäms om en omyn- dig samägare tillämpas på en samägare även då en intressebevakare har förordnats för denne med uppgift att förfoga över fastighe- ten.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1999.

## Lag

### om ändring av 2 § lagen om finansiering av hållbart skogsbruk

I enlighet med riksdagens beslut  
ändras 2 § 4 mom. lagen den 12 december 1996 om finansiering av hållbart skogsbruk (1094/1996) som följer:

## 2 §

#### *Finansieringsmottagare*

vudmans vägnar teckna ett lån enligt denna lag för vilket huvudmannens fastighet utgör pant.

En intressebevakare som avses i lagen om förmyndarverksamhet ( / ) får utan förmyndarmyndighetens tillstånd på sin hu-

Denna lag träder i kraft den 1 december 1999.

## Lag

### om ändring av 22 § lagen om stödjande av grundtorrläggning

I enlighet med riksdagens beslut  
ändras 22 § lagen den 24 oktober 1997 om stödjande av grundtorrläggning (947/1997) som följer:

## 22 §

#### *Åtgärder på en huvudmans vägnar*

mans vägnar teckna ett lån enligt denna lag för vilket huvudmannens fastighet utgör pant.

En intressebevakare som avses i lagen om förmyndarverksamhet ( / ) får utan för- myndarmyndighetens tillstånd på sin huvud-

Denna lag träder i kraft den 1 december 1999.

## Lag

### om ändring av 29 § lagen om rättegången i hyresmål

I enlighet med riksdagens beslut  
*ändras* 29 § 2 mom. lagen den 10 augusti 1973 om rättegången i hyresmål (650/1973) som följer:

#### 29 §

inte vara sakkunnigledamot.

En sakkunnigledamot skall vara finsk medborgare och ha fyllt minst 25 och högst 70 år. Den som är försatt i konkurs eller vars handlingsbehörighet har begränsats kan

Denna lag träder i kraft den 1 december 1999.

## Lag

### om ändring av 6 § lagen om arbetsdomstolen

I enlighet med riksdagens beslut  
*ändras* i lagen den 31 juli 1974 om arbetsdomstolen (646/1974) 6 §, sådan den lyder i lag 1007/1982, som följer:

#### 6 §

Till president, arbetsdomstolsråd och ledamot samt suppleant i arbetsdomstolen kan utnämnas finsk medborgare som fyllt 20 år och som inte har försatts i konkurs eller vars handlingsbehörighet inte har begränsats. Pre-

sidenten, arbetsdomstolsrådet och ledamot samt suppleant skall avgå då de fyller 67 år.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1999.

## Lag

### om ändring av 3 och 9 § lagen om advokater

I enlighet med riksdagens beslut  
*ändras* i lagen den 12 december 1958 om advokater (496/1958) 3 § 1 mom. 3 punkten och 9 § 1 mom., sådana de lyder i lag 31/1993, som följer:

#### 3 §

Såsom advokat kan godkännas en finsk medborgare eller medborgare i någon annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som har fyllt 25 år och som

3) inte har försatts i konkurs eller vars handlingsbehörighet inte har begränsats.

## 9 §

En advokat, som förlorar medborgarskapet i en sådan stat som avses i 3 §, upphör att vara medlem av advokatföreningen och skall avföras ur advokatregistret. Detsamma gäller

en advokat som har försatts i konkurs eller vars handlingsbehörighet har begränsats.

-----  
Denna lag träder i kraft den 1 december 1999.

## Lag

### om ändring av 6 § tingsrättslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 6 § 1 mom. tingsrättslagen av den 28 juni 1993 (581/1993) som följer:

## 6 §

En nämndeman skall vara finsk medborgare och bosatt i en kommun som hör till tingsrättens domkrets. Nämndemannen får inte vara försatt i konkurs och hans eller hennes handlingsbehörighet får inte ha be-

gränsats samt han eller hon skall anses lämplig att verka som nämndeman.

-----  
Denna lag träder i kraft den 1 december 1999.

## Lag

### om ändring av 8 § lagen om skiljeförfarande

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 8 § 1 mom. lagen den 23 oktober 1992 om skiljeförfarande (967/1992) som följer:

## 8 §

Om parterna inte har bestämt något annat, får varje myndig person som inte har försatts i konkurs eller vars handlingsbehörighet inte har begränsats vara skiljeman.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1999.

## Lag

### om ändring av 8 § lagen om företagssanering

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 8 § 3 mom. lagen den 25 januari 1993 om företagssanering (47/1993) som följer:

#### 8 §

##### *Utredare*

Utredaren skall vara myndig och känd som en hederlig person som inte har försatts i konkurs eller vars handlingsbehörighet inte har begränsats. Utredaren skall ha den skicklighet, förmåga och erfarenhet som uppdraget kräver. Utredaren får inte stå i ett sådant

förhållande till gäldenären eller någon borgenär som kan vara ägnat att äventyra utredarens oberoende i förhållande till gäldenären eller utredarens opartiskhet gentemot borgenärerna, om inte något annat följer av 83 § 4 mom.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1999.

## Lag

### om ändring av 65 § lagen om skuldsanering för privatpersoner

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 65 § 1 mom. lagen den 25 januari 1993 om skuldsanering för privatpersoner (57/1993) som följer:

#### 65 §

##### *Utredarens behörighet*

Till utredare skall förordnas en person som är myndig och känd för att vara hederlig och som inte har försatts i konkurs eller vars handlingsbehörighet inte har begränsats och som samtycker till uppdraget. Utredaren skall ha den skicklighet, förmåga och erfarenhet som uppdraget kräver. Utredaren får

inte stå i ett sådant förhållande till gäldenären eller någon borgenär som kan vara ägnat att äventyra utredarens oberoende i förhållande till gäldenären eller utredarens opartiskhet gentemot borgenärerna.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1999.

## Lag

### om ändring av ärvdabalken

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i ärvdabalken av den 5 februari 1965 (40/1965) 18 kap. 3 § 2 mom. samt 23 kap. 3 § 1 mom. och 7 § 2 mom., av dessa lagrum 23 kap. 3 § 1 mom. och 7 § 2 mom. sådana de lyder i lag 1153/1995, som följer:

18 kap.

#### Om förvaltning av dödsbo

3 §

Om en arvinge eller en testamentstagare är omyndig eller om dennes handlingsbehörighet har begränsats, och denne inte har en intressebevakare, skall den som omhändertagit boet göra en anmälan om saken till den förmyndarmyndighet som avses i 46 eller 47 § lagen om förmyndarverksamhet ( / ).

23 kap.

#### Om arvskifte

3 §

Delägarna får förrätta arvskifte så som de

kommer överens om. Om en delägare är omyndig eller om en intressebevakare i andra fall representerar delägaren vid arvskiftet, tillämpas dock vad som föreskrivs i 34 § 1 mom. 9 punkten lagen om förmyndarverksamhet.

7 §

Om en intressebevakare på en delägars vägnar har ingått ett sådant avtal som avses i 1 mom. får skiftet förrättas enligt avtalet, om skiftesmannen anser att avtalet är förenligt med huvudmannens bästa.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1999.

Helsingfors den 11 december 1998